

Iz čitanke grofa Leva Nikolajeviča Tolstega.



Priobčil *Solovej*.

6. Koša.

Po poti sta šla skupaj dva človeka, vsak s svojim košem na hrbtu. Eden je šel vso pot neprenehoma s košem na hrbtu, toda drugi se je neprestano ustavljal, snemal koš in počival. In vselej je moral koš zopet iznova vzdigniti in zadeti, zato se je tudi bolj utrudil kot prvi, ki je koš nesel in ga ni postavil dol.

7. Peška.

Kupila je mati sliv in jih hotela dati otrokom po kosilu. Ležale so na krožniku. Milček še ni nikdar jedel sliv, zato je prežal neprenehoma nanje. Neznansko so mu bile všeč, in grozno se mu jih je ljubilo. Zato je hodil ves čas okrog njih, kot muc okrog vrele kaše; ko ni bilo nikogar v sobi, se ni več mogel premagati: popade slivo in jo poje.

Pred kosilom prešteje mati slive in zapazi, da ene ni. Gre in pove to očetu.

Pri kosilu vpraša oče: „No, otroci, kaj ni pojedel eden izmed vas ene slive?“

Vsi reko: „Ne!“

Milček se zardi kot kuhan rak in tudi reče: „Nak, jaz je nisem pojedel!“

Nato reče oče: „Naj jo je že pojedel katerisibodi izmed vas, lepo to sicer ni, ampak hujše je pa to, da so v slivah peške; in če kdo ne zna jesti sliv in pogoltne peško, čez en dan umre. In tega se baš bojim.“

Milček prebledi in reče: „Ne, jaz sem vrgel peško skozi okno.“

In vsi se zasmejejo. Milček pa se spusti v jok.

8. Kaj je pravil striček o svoji ježi.

Pri nas je bil starček Pimen Timofejič. Imel jih je že devet križev na hrbtu in živel pri svojem vnuku. Hrbet je imel že ves upognjen; hodil je s palico in že komaj vlekel noge za seboj. Zob ni imel prav nič več, lica pa vsa nagubana. Spodnja čeljust se mu je tresla, in kadar je hodil in govoril, je cmokal z ustnicami, da ni bilo razumeti, kaj govori.

Pri nas doma smo bili štirje bratje, ki smo vsi radi jahali. Toda mirnih konj za ježo nismo imeli. Dovolili so nam jahati samo na starem konju, ki smo mu rekli Vranko.

Nekoč nam mati dovoli jahati in mi gremo vsi z djadjko*) v stajo. Kočijaž nam osedla Vranka, in prvi zajaše najstarejši brat. Jahal je dolgo. Šel je na dvorišče in okrog vrta, a ko se je vračal, smo kričali nanj: „No, a še ne pojdeš!“

Najstarejši brat začne napletati Vranka z nogami in bičem, in Vranko je dirjal skokoma mimo nas.

Za najstarejšim ga zasede drugi brat. Tudi on je jahal dolgo in ga tudi nagnal z bičem. Hotel je jahati še dlje časa, toda tretji brat ga poprosi, naj ga že kaj kmalu pusti. Tretji brat pojaše i na dvorišče i okrog vrta, da, še celo po vasi in skokoma pridrdra pred konjušnico, ko dospe do nas, je bil Vranko ves zasopljn, vrat in pleče je imel kar vsa črna od potu.

Ko je bila vrsta na meni, sem hotel bratom pokazati, da dobro jašem. Zato poženem Vrankota z vso močjo. Toda Vranko se ni hotel geniti izpred konjušnice. In čeprav sem ga mlatil in mlatil, dirjati ni hotel, temveč šel je samo korakoma in še tu je pogledaval neprestano nazaj. Jaz sem bil jezen na žival in sem jo z vso močjo nažigal z bičem in z nogami. Izkušal sem konja tolči po takih mestih, za kjer sem vedel, da ga najbolj boli. Ko zlomim bič, ga začnem mlatiti z ostankom bičevnika po glavi. Toda Vranko vkljub temu ni hotel teči. Zato se vrnem, pridem k djadjki in ga prosim za močnejši bič. Ali djadjka mi reče: „Kaj bi jahali, sudar?**) Stopite dol. Čemu mučite konja?“

Jaz sem bil jezen pa rečem: „Kako, saj jaz še nisem jahal. Poglej, kako takoj poletim. Daj, prosim, mošnejši bič, ga že oživim!“

Djadjka pokima nato z glavo in reče: „Ah, sudar, nič nimate usmilenja, kaj ga boste oživeli, saj ima že dvajset let! Konj je izmučen, komaj diha, in star je; bogme, da je že star. Star je kot Pimen Timofejič. Kakor če bi sedli na Timofejiča in ga gonili z vso močjo z bičem! Kaj, ali bi se vam ne smilil?“

Spomnim se Pismena slušam djadjko. Zlezem s konja in zagledavši, kako se mu privzdigujejo boki in kako težko diha in maha z oskubljenim repom, uvidim, da je konj truden in žalosten. Prej sem seveda mislil, da je tako vesel kot jaz. Tako se mi zasmili Vranko, da ga začnem poljubljati po vznojenem vratu in prositi odpuščanja, da sem ga tolkel.

Od tistega časa sem dorastel, pa so se mi vedno smili konji! Vselej se spomnim Vranka in Pimena Timofejiča, kadarkoli vidim, da kdo muči konje.

*) Djadjka = varuh otrok.

**) Sudar = gospodič.

9. Vezir*) Abdul.

Neki perzijski šah (cesar) je imel poštenega vezirja Abdula.. Ta se je peljal nekega dne po mestu k cesarju. V mestu so bili ljudje razburjeni. Čim ugledajo vezirja, ga obstopijo, ustavijo konje in mu začno groziti, da ga ubijejo, če jim ne napravi po volji. Neki človek se tako osmeli, da prime vezirja za brado in ga pocuka zanjo. Ko izpuste vezirja, se odpelje k cesarju in prosi, naj bi se ljudem pomagalo in naj se jih ne kaznuje zato, ker so njega tako žalili.

D drugega dne pride k vezirju prodajalničar. Vezir ga vpraša, česa si želi.

Prodajalničar reče: „Prišel sem ovadit onega človeka, ki te je včeraj tako razžalil. Jaz ga poznam — to je moj sosed, imenuje se Nagim; pošlji ponj in ga kaznuj!“

Vezir odpusti prodajalničarja in pošlje po Nagima. Nagimu se je zdelo, da je bil ovaden, pride na pol mrtev od strahu pred vezirja in poklekne predenj. Vezir ga vzdigne in reče: „Nisem te poklical, da bi te kaznoval, temveč da bi ti povedal, da imaš slabega soseda. On te je ovadil, varuj se ga! Pojdi z Bogom!“

*) Vezir = državni upravitelj (minister).



Tri veše.

*V močvirju, v črnem močvirju
tri svetle veše goré,
žarijo v jasnem svitu,
ko krije noč širno polje . . .*

*Nad črnim močvirjem vetrec
tja v daljne strani hiti —
in veša prva smehljaše
sestricama govori:*

*„Sinoči sem jasno gorela
v brezskrbnem, zlatem snu,
a deklica tavala krog je —
in me zagledala tu.“*

*„„Jaz pa sem se sladko smehljala,
da bi dobila jo,
in sem vabila, vabila,
pa sem zvabila jo.“““*

*„„„Jaz pa sem v žalosti skriti
vzplamtela hipe tri:
kot svečka smrtna svetila
v poslednji uri sem ji.““““*

*V močvirju, v črnem močvirju
tri svetle veše goré,
in deklica spava v močvirju
in usteca ji molče . . .*

Cvetko Slavin.

